

ระเบียบการติดฉลากในสินค้าอาหารของประเทศญี่ปุ่นปรับปรุงใหม่ (Food Labeling Act)

หลังจากที่รัฐสภาญี่ปุ่น ได้ผ่านร่างกฎหมาย Food Labeling Act เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2556 ซึ่งจะเป็นการปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการติดฉลากสินค้าอาหารของญี่ปุ่นให้อยู่ในกฎหมายฉบับเดียว (ในอดีต กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการติดฉลาก จะประกอบด้วย Food Sanitation Act ซึ่งเกี่ยวกับความปลอดภัยอาหาร, JAS Act เกี่ยวกับวัตถุดิบ ปริมาณ และสถานที่ผลิต และ Health Promotion Act เกี่ยวกับวันหมดอายุ การเก็บรักษา เป็นต้น) โดยกฎหมายใหม่นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริโภคได้บริโภคอาหารที่มีความปลอดภัย และเพิ่มโอกาสให้ผู้บริโภคสามารถเลือกอาหารได้อย่างอิสระและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2558 Food Labeling Act มีผลบังคับใช้เป็นวันแรก สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ กรุงโตเกียว จึงขอสรุปกฎหมายใหม่นี้อีกครั้งในส่วนของ การติดฉลาก เพื่อประโยชน์แก่ผู้ผลิตและผู้ส่งออก โดยแบ่งประเภทของฉลากติดอาหารเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. ฉลากอาหารทั่วไป จะแบ่งได้ระหว่างสินค้าอาหารแปรรูป และอาหารสด (Perishable food) กับสินค้าเกษตร โดยกฎหมายบังคับให้ติดฉลากแสดงส่วนประกอบของอาหาร และข้อมูลโภชนาการบนฉลากอาหารในส่วนของอาหารแปรรูป แต่ในส่วนของอาหารสด (Perishable food) กับสินค้าเกษตร ไม่จำเป็นต้องติดฉลากแสดงส่วนประกอบของอาหาร (ซึ่งคงไม่สามารถแจกแจงส่วนประกอบของส้ม หรือปลาทูน่า ได้) อย่างไรก็ตาม ไม่สามารถอธิบายสรรพคุณของอาหาร หรือคุณค่าของโภชนาการนั้นๆ ได้

ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายนี้เริ่มบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 เมษายน ศกนี้ จึงมีช่วงเวลา 5 ปี หลังบังคับใช้เพื่อให้ผู้ประกอบการปรับตัว

ตัวอย่างแสดงฉลากอาหาร

- ค่าพลังงาน (จำนวนแคลอรี)- โปรตีน- Lipid (ไขมัน)- คาร์โบไฮเดรต เทียบเท่าปริมาณเกลือ

2. ฉลากอาหารที่มีการแสดงสรรพคุณของสารอาหาร (Food with Nutrient Function Claims: FNFC) ใช้ได้ทั้งสำหรับอาหารสด (Perishable food) สินค้าเกษตร และอาหารแปรรูป โดยในกรณีที่ผู้ผลิตประสงค์จะอธิบายสรรพคุณของสารอาหาร จะสามารถระบุชื่อและปริมาณของสารอาหารนั้นๆ ลงในฉลากอาหารได้ โดยจะต้องตรงตามหลักเกณฑ์ของ Ministry of Health, Labour and Welfare (MHLW) ดังนี้

ประเภทของสารอาหาร

2.1 สารอาหารหลัก จะต้องระบุสารอาหารหลัก ซึ่งประกอบด้วยค่าพลังงาน (จำนวนแคลอรี) โปรตีน Lipid (ไขมัน) คาร์โบไฮเดรต และปริมาณเทียบเท่าปริมาณเกลือ

2.2 สารอาหารอื่นๆ เป็นสารอาหารที่ไม่มีความจำเป็นที่ต้องระบุลงบนฉลาก แต่ในกรณีที่ระบุ ปริมาณของสารอาหารดังกล่าวจะต้องอยู่ในเกณฑ์ที่ MHLW กำหนด ซึ่งผู้ผลิตสามารถอธิบายสรรพคุณของสารอาหารนั้นๆ ในฉลากของสินค้าได้ โดยใช้คำอธิบายสรรพคุณของสารอาหารนั้นตามที่ MHLW กำหนด รายชื่อสารอาหารในกลุ่มนี้ ประกอบด้วย

- วิตามิน 13 ชนิด ประกอบด้วย Niacin Pantothenic Acid Biotin วิตามิน A วิตามิน B1 วิตามิน B2 วิตามิน B6 วิตามิน B12 วิตามิน C วิตามิน D วิตามิน E วิตามิน K และกรดโฟลิก
- แร่ธาตุ 7 ชนิด ประกอบด้วย สังกะสี โพแทสเซียม แคลเซียม เหล็ก ทองแดง แมกนีเซียม กรดไขมันโอเมกา 3

ตัวอย่างแสดงฉลากอาหาร

- ค่าพลังงาน (จำนวนแคลอรี)	61 kcal
- โปรตีน	6.0 g
- Lipid (ไขมัน)	0 g
- คาร์โบไฮเดรต	9.3 g
- แคลเซียม	20 mg
- วิตามิน C	10 mg
เทียบเท่าปริมาณเกลือ	4.9 g

ตัวอย่างการโฆษณา ในกรณีที่อาหารนั้นมีส่วนผสมของแคลเซียมในเกณฑ์ที่ MHLW กำหนด จะสามารถโฆษณาในฉลากได้ว่า แคลเซียมเป็นสารอาหารที่มีประโยชน์ในการเติบโตของกระดูกและฟัน ซึ่งเป็นคำอธิบายเกี่ยวกับแคลเซียมที่ MHLW กำหนด

3. ฉลากอาหารเพื่อสุขภาพ (Food for Specified Health Uses: FOSHU) ผู้ผลิตสามารถยื่นขอ FOSHU (ภาษาญี่ปุ่นเรียกว่า Tokuhō) สำหรับอาหารแปรรูป อาหารสด (Perishable food) และสินค้าเกษตรได้ โดยจะต้องยื่นคำร้องต่อกรมผู้บริโภค (Consumer Affairs Agency: CAA) โดยมีการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ที่ชัดเจนว่า อาหารชนิดนั้นมีสรรพคุณเพื่อส่งเสริมสุขภาพ และเมื่อผ่านการตรวจสอบจากกรมผู้บริโภคว่า อาหารนั้นมีความปลอดภัยและมีสรรพคุณเพื่อส่งเสริมสุขภาพตามที่ยื่นคำขอ กรมผู้บริโภคจะอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ FOSHU บนสินค้าที่ยื่นคำร้องเป็นรายสินค้า และ

อนุญาตให้โฆษณาสรรพคุณของอาหารนั้นตามที่ยื่นขอ ซึ่งฉลากสินค้าในกลุ่มนี้ จะแตกต่างจากฉลากในกลุ่มที่ 2 โดยกลุ่มที่ 2 อนุญาตให้กล่าวถึงคุณสมบัติของสารอาหาร แต่ในกลุ่มนี้ จะอนุญาตให้กล่าวถึงคุณสมบัติของอาหารได้

ปัจจุบัน (ณ วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2558) สินค้าที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ เครื่องหมาย FOSHU มี 1,144 ชนิด เช่น โคลาที่ช่วยให้การดูดซึมของไขมัน ลดน้อยลงและทำให้ไขมันตกค้างในร่างกายลดลง หรือเครื่องดื่มที่ช่วยดูดซึม แคลเซียม เป็นต้น

(ตัวอย่างสินค้าพร้อมตรา FOSHU)

สินค้า FOSHU เป็นสินค้ายอดนิยมของชาวญี่ปุ่น ราคาจำหน่ายจะแพงกว่าสินค้าในกลุ่มเดียวกัน เช่น โคลาปกติ 1 ขวด 110 เยน แต่เป๊ปซี่โคลา ที่มี FOSHU จะราคาขวดละ 130 เยน เป็นต้น ซึ่งผู้บริโภคที่เลือกสินค้าที่มีเครื่องหมาย FOSHU เนื่องจากเชื่อมั่นในเครื่องหมายรับรอง และสามารถจะจ่ายเงินที่แพงขึ้นเพื่อสุขภาพที่ดีขึ้น

4. ฉลากอาหารที่มีการแสดงคุณสมบัติของสารอาหาร (Food with Function Claims)

รัฐบาลญี่ปุ่น อนุญาตให้มีการติดฉลากกลุ่มอาหารนี้ใหม่ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2558 โดยสามารถใช้ได้ทั้งอาหารแปรรูป อาหารสด (Perishable food) และสินค้าเกษตร โดยผู้ผลิตจะต้องส่งหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่แสดงคุณสมบัติของสารอาหารในสินค้า และคำร้อง ไปที่กรมผู้บริโภค และเมื่อยื่นคำร้องแล้ว จะสามารถติดหมายเลขคำร้องในสินค้าของตนเอง โดยไม่ต้องให้กรมผู้บริโภคอนุญาต ปัจจุบัน เนื่องจากอยู่ในช่วงเริ่มต้น มีสินค้าอาหารยื่นคำร้องในกลุ่มนี้แล้ว 8 ชนิด เช่น ชาที่ดื่มแล้วลดการดูดซึมของคอเรสเตอรอลและน้ำตาล เป็นต้น

ตัวอย่างการโฆษณาในกลุ่มนี้ เช่น ส้ม (ซึ่งอยู่ระหว่างการเตรียมการยื่นคำขอ) ชนิดที่มี β -cryptoxanthin เมื่อยื่นคำขอแล้ว จะสามารถประชาสัมพันธ์ว่า ทานแล้วจะทำให้กระดูกแข็งแรง เหมาะกับสตรีสูงอายุ หรือผัก Spinach มีสาร Lutien หากยื่นคำขอแล้ว จะสามารถประชาสัมพันธ์ว่า ทานแล้วส่งผลให้สุขภาพของตาแข็งแรง ซึ่งจะทำให้สินค้าพันธุ์นั้นๆ มีความแตกต่างจากสินค้าอื่นๆ เป็น

การรองรับการเข้าร่วม TPP ในระดับหนึ่ง ที่ทำให้สินค้าญี่ปุ่นที่ยื่นคำร้องแตกต่างจากสินค้านำเข้า

ในการติดฉลากสินค้ากลุ่มนี้ จะสามารถอธิบายคุณสมบัติของสารอาหารที่มีอยู่ในอาหารนั้นๆ ได้ คล้ายกับฉลากในข้อ 3 แต่ฉลากในข้อ 3 จะต้องผ่านการตรวจสอบจากกรมผู้บริโภคนิวซีแลนด์ ซึ่งหมายถึงการรับรองและความรับผิดชอบของรัฐบาลนิวซีแลนด์ แต่ฉลากในข้อ 4 เป็นเพียงการยื่นคำร้องให้ถูกต้องตามระเบียบของกรมผู้บริโภคนิวซีแลนด์ แต่ไม่ต้องผ่านการตรวจสอบ จึงเป็นการที่รับรองที่เป็นความรับผิดชอบของบริษัทผู้ผลิตฝ่ายเดียว ซึ่งผู้บริโภคนิวซีแลนด์สามารถตรวจสอบสาระของคุณสมบัติของสินค้านั้นได้จากเว็บไซต์ของกรมผู้บริโภค

อนึ่ง ในกรณีการเปรียบเทียบหรือเน้นส่วนประกอบของสารอาหาร กฎหมายญี่ปุ่นได้แบ่งสารอาหารเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มแรก ได้แก่ กลุ่ม Positive ซึ่งอนุญาตให้อธิบายว่ามีสารอาหารนั้นอยู่หรือมีมากขึ้น (positive list) เช่น มีแคลเซียมอยู่จำนวนมาก เพิ่มปริมาณวิตามิน A 2 เท่า (เทียบกับสินค้า.....ของบริษัท) ในขณะที่สารในกลุ่ม Negative จะอนุญาตให้อธิบายได้ว่า ไม่มีสารนี้เจือปนอยู่หรือลดประมาณลง เช่น ไม่มีน้ำตาลเจือปน เกลือลดลง 1/2 (เทียบกับสินค้า.....ของบริษัท)

รายชื่อสารอาหาร กลุ่ม Positive ที่อนุญาตให้บรรยายสรรพคุณว่า มีอยู่ / มีมาก / หรือเพิ่มสัดส่วน ประกอบด้วย โปรตีน เส้นใยอาหาร สังกะสี แคลเซียม เหล็ก ทองแดง แมกนีเซียม Niacin Pantothenic Acid Biotin วิตามิน A วิตามิน B1 วิตามิน B2 วิตามิน B12 วิตามิน C วิตามิน D วิตามิน E และคลอโรฟิลล์

รายชื่อสารอาหาร กลุ่ม Negative ที่อนุญาตให้บรรยายสรรพคุณว่า ไม่มีอยู่ / มีน้อย / หรือลดสัดส่วน ประกอบด้วย ค่าพลังงาน Lipid กรดไขมันอิ่มตัว คอเลสเตอรอล น้ำตาล และโซเดียม

ในการส่งออกสินค้าอาหารไปยังประเทศญี่ปุ่น ผู้ประกอบการไทย จำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของรัฐบาลญี่ปุ่น จึงควรศึกษาระเบียบดังกล่าวให้ชัดเจน และต้องหารือกับผู้นำเข้าญี่ปุ่น ในการแบ่งความรับผิดชอบทั้งด้านการศึกษาวิจัย การจดลิขสิทธิ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย และค่าใช้จ่ายต่างๆ ระหว่างกัน เพื่อให้สินค้าเป็นที่นิยมสำหรับผู้บริโภคนิวซีแลนด์อย่างต่อเนื่องในราคาที่เหมาะสม

ความเห็น สคร. โตเกียว

รัฐบาลญี่ปุ่น ออกระเบียบดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชาวญี่ปุ่นมีสุขภาพที่ดี มีอายุยืน โดยปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และสามารถที่จะวิเคราะห์ถึงคุณค่าของอาหารที่บริโภคจากฉลากที่ติดบนอาหารดังกล่าวได้อย่างชัดเจนและไม่ผิดพลาด และไม่มีกรณีโฆษณาเกินจริง อย่างไรก็ตาม วิธีการสร้างระเบียบดังกล่าว เป็นวิธีในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า และเป็นการสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าที่มีการวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์อย่างชัดเจน ซึ่งสินค้าของประเทศญี่ปุ่นจะได้เปรียบในการยื่นคำร้องดังกล่าว ซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูงในการวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์

สินค้าไทยมีหลายประเภทที่เป็นสมุนไพร หากสามารถมีการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ว่า มีคุณค่าเพื่อช่วยในการรักษาสุขภาพ จะสามารถเข้าข่ายของอาหาร FOSHU และ Food with Function Claims ได้ และสามารถจำหน่ายในราคาที่สูงกว่าสินค้าที่ไม่มีการยื่นขอ ผู้ประกอบการไทยที่มีศักยภาพ อาจพิจารณายื่นคำร้องกับกรมผู้บริโภค เพื่อให้สินค้าของตนเองมีจุดเด่นที่แตกต่างจากสินค้าอื่นๆ ต่อไป

สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ กรุงโตเกียว

เมษายน 2558